Działalność patokreatorów w internecie

Przykładowe zagrożenia w cyberprzestrzeni

wszop

Czym jest cyberprzestrzeń?

Cyberprzestrzeń jest to termin złożony z dwóch słów, czyli kybernets, oznaczającego w języku greckim m.in. sternika, zarządcę oraz space, czyli – z języka angielskiego – przestrzeni[1]. Warto również zaznaczyć, że zdaniem C. Banasińskiego cyberprzestrzeń jako taka (z etymologicznego punktu widzenia) może wywodzić się od cybernetyki, czyli nauki o sterowaniu, komunikowaniu się (...)[2]. Przechodząc do odpowiedzi na postawione pytanie – pomijając w tym miejscu analizę szeregu definicji i wątpliwości związanych z zakresem przedmiotowym niniejszego pojęcia – możemy na potrzeby tego poradnika przyjąć, że cyberprzestrzenią jest „wirtualne środowisko mniej lub bardziej otwartego komunikowania się za pośrednictwem połączonych systemów komputerowych oraz powiązań informatycznych i informacyjnych"[3].

[1] C. Banasiński, Podstawowe pojęcia i podstawy prawne bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni [w:] C. Banasiński (red.) Cyberbezpieczeństwo. Zarys wykładu, Warszawa 2018, s. 23.
[2] Ibidem, s. 23 – 24.
[3] C. Banasiński, Podstawowe pojęcia i podstawy prawne bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni [w:] C. Banasiński (red.) Cyberbezpieczeństwo. Zarys wykładu, Warszawa 2018, s. 26. C. Banasiński przywołuje dzieła takie jak: C. Marcinkowski, Cyberprzestrzeń a istota wybranych zagrożeń społecznych dla bezpieczeństwa współczesnego człowieka [w:] D. Morańska (red.) Patologie w cyberprzestrzeni. Profilaktyka zagrożeń medialnych, Dąbrowa Górnicza 2015, s. 114.

Cyberprzestrzeń = internet?

Nie możemy stawiać znaku równości pomiędzy cyberprzestrzenią a internetem, ponieważ to pierwsze pojęcie jest zdecydowanie pojemniejsze i obejmuje internet oraz sieci telekomunikacyjne, systemy komputerowe, czyli wszystkie systemy IT włączone do sieci o globalnym charakterze[4].

[4] C. Banasiński, Podstawowe pojęcia i podstawy prawne bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni [w:] C. Banasiński (red.) Cyberbezpieczeństwo. Zarys wykładu, Warszawa 2018, s. 25.

Czym są patotreści?

Słowo „patotreści" powstało w 2018 r. w ramach inicjatywy Rzecznika Praw Obywatelskich „Okrągły Stół RPO do walki z patotreściami w internecie". W podpisanej przez uczestników tego wydarzenia deklaracji, na mocy której zobowiązano się do przeciwdziałania tego typu zjawisku, patotreści określono jako:

„wulgarne, poniżające, pełne przemocy fizycznej i słownej treści, nierzadko nagrywane pod wpływem alkoholu lub innych środków odurzających, z lekceważeniem prawa i zasad współżycia społecznego, które niosą demoralizujący przekaz"[5].

Ponadto autorzy raportu „Patotreści w internecie. Raport o problemie" proponują aby tego typu materiały definiować jako: „treści prezentowane w sieci w postaci transmisji internetowej (stream), fragmentów transmisji (shoty), filmów, zdjęć i innych form przekazu, w których nadawca lub grupa nadawców prezentują zachowania sprzeczne z normami społecznymi, niosące demoralizujący przekaz, obejmujący zachowania takie jak: przemoc fizyczna, psychiczna, seksualna, libacje alkoholowe, poniżanie, zażywanie narkotyków i inne"[6].

[5] S. Wójcik, Ł. Wojtasik, M. Kępka, K. Makaruk, E. Dziemidowicz, A. Nawarenko, J. Podlewska, „Patotreści w internecie. Raport o problemie", Warszawa 2019, s. 7.
[6] Ibidem.

Czym jest patostreaming?

Jest to transmitowanie na żywo (w czasie rzeczywistym) przekazów o charakterze patologicznym, które niejednokrotnie wyczerpują znamiona szeregu typów czynów zabronionych[7].

[7] D. Bek, M. Popiołek, Patostreaming – charakterystyka i prawne konteksty zjawiska, Zarządzanie mediami, tom 7(4) 2019, s. 248.

Czym jest patostreaming?

Treści te możemy skatalogować i przykładowo zaliczamy do nich:

Alkostreaming

spożywanie alkoholu podczas transmisji online

Violencestreaming

relacjonowanie przemocy fizycznej i słownej

Sexstreaming

transmitowanie zachowań wyczerpujących m.in. znamiona dewiacji seksualnych, np. zachęcanie małoletnich do rozbierania się przed kamerą

Dailypatostreaming

relacjonowanie na żywo całego dnia, ze szczególnym nastawieniem na transmitowanie tzw. dymów[8].

[8] Ibidem, s. 252.

Jaka jest geneza zjawiska patostreamingu?

Odnoszą się do genezy zjawiska patostreamingu w Polsce należy wskazać, iż jedna z hipotez zakłada, że mogło ono mieć swoje początki w środowisku tzw. letsplejerów, czyli osób nagrywających to, jak grają w gry komputerowe i komentują prowadzoną przez siebie rozgrywkę[9]. Słusznie zauważa M. Kępka, że „niektórzy gracze decydują się także na transmitowanie gry na żywo (streamowania). Taki format nadawania w sieci jest bardzo popularny (...). Tego typu materiały tworzy bardzo wiele osób, ale tylko nielicznym udaje się zdobyć popularność. To właśnie z grupy streamujących swoje granie wywodzili się najpopularniejsi patostreamerzy (...). Wspomniany powyżej autor pisze również, że nie zdobyli oni jednak popularności na satysfakcjonujących ich poziomie. Zauważyli, że większą rozpoznawalność i zasięgi można uzyskać jak doda się do transmisji zachowania kontrowersyjne[10]. Efekt tego był taki, że przestali grać w gry komputerowe i zaczęli publikować patostreamy[11].

[9] S. Wójcik, Ł. Wojtasik, M. Kępka, K. Makaruk, E. Dziemidowicz, A. Nawarenko, J. Podlewska, „Patotreści w internecie. Raport o problemie", Warszawa 2019, s. 10.
10] Ibidem.
[11] Ibidem.

Jaka jest geneza zjawiska patostreamingu?

Trzeba wyraźnie w tym miejscu podkreślić, że nie wszyscy patostreamerzy wyewoluowali ze społeczności letsplejerów. Sporo z nich zaczęło naśladować „sukces" wcześniejszych kreatorów tego rodzaju treści.
Druga z hipotez zakłada, że swoistym pierwowzorem dotyczącym tworzenia tego typu materiałów był niejaki Molnár Krisztián, który od 2014 r. był aktywny pod nickiem Bebaszós (na zdjęciu). To jego działalnością mieli inspirować się rodzimi streamerzy[12].

źródło: youtube.com

[12] D. Bek, M. Popiołek, Patostreaming – charakterystyka i prawne konteksty zjawiska, Zarządzanie mediami, tom 7(4) 2019, s. 250.

Dlaczego osoby podejmują się prowadzenia tego rodzaju działalności?

Kreatorzy tego typu treści prowadzą niniejszą działalność celem pozyskania środków finansowych. W literaturze podkreśla się, że nie mogą oni korzystać z reklam na popularnych platformach streamingowych, ponieważ reklamodawcy z przyczyn oczywistych (z uwagi na wysoce kontrowersyjny wizerunek patostreamerów) nie chcą z nimi współpracować[13]. Ergo zachęcają oni swoich fanów do wpłacania tzw. donejtów, czyli datków na ich rzecz za pośrednictwem specjalnych platform[14].

donejt

z ang. donate - podarować środki finansowe, które fani twórców patotreści przesyłają twórcom będące głównym źródłem utrzymania patostreamerów

[13] S. Wójcik, Ł. Wojtasik, M. Kępka, K. Makaruk, E. Dziemidowicz, A. Nawarenko, J. Podlewska, „Patotreści w internecie. Raport o problemie", Warszawa 2019, s. 14.
[14] Ibidem.

Jakie kary grożą za patostreaming?

Jakie typy czynów zabronionych przewidzianych w kodeksie karnym mogą wyczerpywać zachowania prezentowane podczas patostreamingu?

Katalog możliwych do wyczerpania typów czynów zabronionych jest szeroki i przykładowo może obejmować:

- bezprawne pozbawienie wolności
- groźbę karalną
- uporczywe nękanie
- zmuszanie do danego zachowania
- zakłócenie miru domowego
- znęcanie się
- rozpijanie małoletniego
- zniesławienie
- znieważenie
- zniszczenie lub też uszkodzenie cudzej rzeczy
- child grooming
- publiczne prezentowanie treści pornograficznych

i wiele innych.

Jak tego rodzaju treści wpływają na dzieci i młodzież?

Negatywny wpływ tego rodzaju treści na dzieci i młodzież jest oczywisty. E. Dziemidowicz oraz A. Nawarenko podkreślają, że zapoznawanie się z tego rodzaju materiałami może:

1.„sprawić, że dziecko zaczyna postrzegać świat jako niezrozumiały, groźny, traci poczucie bezpieczeństwa, szczególnie kiedy bezkrytycznie odbiera przekaz płynący z patofilmów czy nie potrafi ich odpowiednio zinterpretować;

Jak tego rodzaju treści wpływają na dzieci i młodzież?

2.wpływać na kształtowanie nieprawdziwych przekonań na temat świata i ludzi;

3.zachęcać do zachowań szkodliwych dla zdrowia i niebezpiecznych kontaktów;

4.generować takie emocje, jak: niepokój, lęk, wpływać na obniżenie nastroju lub nadmiernie pobudzać, a nawet uzależniać;

5.wpływać na desensytyzację (znieczulenie) na bodźce, które pojawiają się w patotreściach, tj. przemoc, agresję, seksualizację"[15].

Ponadto niebezpieczne są również popularne „trendy". Jako przykład można podać zjawisko dot. tzw. szon patroli., które wpisuje się w problematykę cyberprzemocy, przemocy rówieśniczej oraz m.in. tej psychicznej jak i seksualnej.

[15] S. Wójcik, Ł. Wojtasik, M. Kępka, K. Makaruk, E. Dziemidowicz, A. Nawarenko, J. Podlewska, „Patotreści w internecie. Raport o problemie", Warszawa 2019, s. 26.